



18.10.2022

Meidän metsämme -liikkeen esitys Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle

KYMMENYS LUONNOLLE

Luontokartoituksen tilaaminen seurakuntien ja seurakuntayhtymien hallinnoimiin metsiin niiden metsäluonnon ja metsäkokonaisuuksien monimuotoisuuden suojelemiseksi ja turvaamiseksi

EU:n biodiversiteettistrategian¹ tavoitteena on, että Euroopan biologinen monimuotoisuus alkaa elpyä vuoteen 2030 mennessä ihmisten, ilmaston ja maapallon eduksi. Strategiassa esitetään EU:n alueella maa- ja merialueilla 30 %:n suojelua, josta 10 % tiukkaa suojelua. Tiukka suojelu tarkoittaa metsissä pysyvää suojaa hakkuilta.

Esitämme Kirkon **KYMMENYSTÄ LUONNOLLE** luontokartoitusten avulla toteutettavaksi. Tämä pitäisi sisällään kirkkohallituksen tilaaman paikkatietoanalyysin Suomen ympäristökeskukselta toteutettavaksi vuonna 2023 sekä maastokartoitusten osalta yhteistyötä paikallisten luontojärjestöjen ja luontokartoittajien kanssa. Paikkatietoanalyysin avulla seurakuntien virkahenkilöt ja päättäjät saavat yhtenevän pohjan seurakuntien metsänhoitosuunnitelmien päivittämiseksi ja ekosysteemipohjaisuuden jalkauttamiseksi metsänhoitotapoihin.

Ratkaistaessa metsäluonnon monimuotoisuuden köyhtymisen haasteet hillitsemme myös ilmaston lämpenemistä ja helpotamme sopeutumista ilmaston muuttumiseen.²

¹ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:0d918e07-e610-11eb-a1a5-01aa75ed71a1_0004_02/DOC_1&format=PDF

² [https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Ilmastonmuutoksen_hillinnan_ja_monimuoto\(63836](https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Ilmastonmuutoksen_hillinnan_ja_monimuoto(63836)

Metsät ja kirkko

Kirkko on jo osoittanut luontovastuullisuuttaan laatiessaan Hiilineutraali kirkko 2030 -energia- ja ilmastostrategian ja tilatessaan Luonnonvarakeskukselta raportin seurakuntien metsien hiilensidonnasta ja hiilivarastoista. Kirkolliskokouksen päätös ympäristövaikutusten arvioinnista on myös tärkeä askel ja johtaa konkretisoituessaan merkittäviin parannustoimiin luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja luontokadon pysäyttämiseksi. **KYMMENYS LUONNOLLE** tukee myös kirkon ympäristödiplomia ja toteutuessaan ohjaa seurakuntia ja seurakuntayhtymiä kohti aitoa luontopositiivisuutta, jossa luonnon monimuotoisuuden väheneminen käännetään luonnon monimuotoisuuden vahvistumiseksi.

Seurakuntien metsät ovat arvokkaita hyvin monella tavalla. Ihminen virkistyy metsässä fyysisesti ja henkisesti. Kaikenikäiset ihmiset nauttivat metsistä, liikkuen, ulkoillen ja retkeillen, keräillen jne. Lähimetsät ovat tärkeitä päiväkodeille, kouluille, vanhushuollon yksiköille, järjestöille ja eri kulttuurimuodoille. Seurakuntien puistojen ja hautausmaiden jalopuut ja vanhat puut mahdollistavat pysähtymisen ja hiljentymisen. Niillä on merkitystä monimuotoisuuden turvaamisessa ja ne tarjoavat elinympäristöjä uhanalaisille lajeille. Luonnoltaan monimuotoisilla metsillä on merkityksiä paikallistaloudelle mm. metsien terveysvaikutusten ja kuntien houkuttelevuuden kannalta.

On tärkeää, että seurakuntien ja seurakuntayhtymien luottamushenkilöillä on riittävän ajantasainen ja kattava tieto, jotta ympäristövaikutusten arviointi parhaalla mahdollisella tavalla todella toteutuu.

Metsien tilan, lajien ja luontotyyppien tunnistaminen ja seuranta edellyttävät luontokartoituksia

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnat ja seurakuntayhtymät omistavat yhteensä noin 167 000 ha metsää. Näistä 25 % on suometsiä.

EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteet

EU:n biodiversiteettistrategian³ tavoitteena on, että Euroopan biologinen monimuotoisuus alkaa elpyä vuoteen 2030 mennessä ihmisten, ilmaston ja maapallon eduksi. Strategiassa esitetään EU:n maa- ja merialueilla 30 %:n suojelua, josta 10 %:n tulee olla tiukkaa suojelua. Tiukka suojelu tarkoittaa metsissä pysyvää suojaa hakkuilta. Suomen kansallinen biodiversiteettistrategian työ on käynnissä ja se tukee EU:n tavoitteita. Suomi on metsäinen maa, yli puolet maapinta-alasta on metsää. Siksi metsät ovat tärkeä suojelun painopiste. Kaikki luonnontilaiset ja vanhat metsät tukee suojella tiukasti sekä näiden väliset ekologiset yhteydet tulee turvata.

³ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:0d918e07-e610-11eb-a1a5-01aa75ed71a1.0004.02/DOC_1&format=PDF

Suojelu- ja ennallistamispainetta kohdentuu erityisesti suometsiin. Suomen Luontopaneelin mukaan suojelutavoitteet on paras toteuttaa maakunnittain.⁴

Vuoden 2018 uhanalaisuusarvion mukaan metsäluontotyypeistämme 76 % on uhanalaisia.⁵ Elinympäristöjen tilojen kartoituksessa peräti 86-96 % metsäelinympäristöistä tunnistettiin heikentyneiksi, mikä antaa todenmukaisen kuvan metsäluonnon monimuotoisuuden tilasta Suomessa (ELITE v. 2015).⁶

Metsäluonnon indikaattoreista selvin on metsälintujen dramaattinen väheneminen, mikä johtuu vuosikymmeniä jatkuneesta voimaperäisestä metsien käytöstä. Suomessa pesivistä linnuistamme joka toinen on jo punaisella listalla, eli sukupuuttovelka syvenee.⁷

On selvää, että pelkästään metsänhoidolliset keinot eivät riitä metsäluonnon tilan elvyttämiseen. Etelä-Suomessa 95 % metsistä on talousmetsiä. Tarvitaan suojelun lisäämistä ja sen lisäksi myös heikentyneiden kohteiden ja luontotyyppien ennallistamista.

Heikentyneiden ekosysteemien ennallistamiseen on tulossa kannustavaa ja velvoittavaa EU-tasoisista ja kansallista lainsäädäntöä.⁸ On viisasta ottaa toimintaympäristön muutos vakavasti ja ennakoita tulevaa kehitystä sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Ennallistamistavoite on 30 % heikentyneistä kohteista vuoteen 2030 mennessä, ja tämä koskenee myös seurakuntien metsiä.⁹

EU:n metsästrategian linjaukset

EU:n uusi metsästrategia¹⁰ linjaa, että metsätaloutta tullaan muuttamaan ekosysteemilähtöiseksi, perustuen tieteellisesti tutkittuun tietoon ja näyttöön. Siinä tunnustetaan metsien ja niiden monikäytön keskeinen rooli samoin kun metsänhoidon ja koko metsiin perustuvan arvoketjun panos siirryttäessä kestävään ja ilmastoneutraaliin talouteen vuoteen 2050 mennessä. Strategiassa myös varmistetaan kaikkien ekosysteemien ennallistaminen, selviytymis- ja sopeutumiskyky sekä riittävä suojelu. Tavoitteena on siirtymä, johon tarvitaan nykyistä laajempia ja monimuotoisempia metsiä. Vain näin menetellen voidaan luoda edellytykset hiilen varastoinnille ja sitomiselle ja pysäyttää luontotyyppien ja lajien väheneminen, ja vain näin metsät voivat jatkossakin tarjota ekosysteemipalveluja ja elantoa.

⁴ [Luontopaneelin mietintö: Metsäluonnon turvaava suojelun kohdentaminen Suomessa](#)

⁵ https://www.ymparisto.fi/fi-fi/luonto/luontotyypit/luontotyyppien_uhanalaisuus/Metsat

⁶ https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10138/156982/SY_8_2015.pdf?sequence=2&isAllowed=y

⁷ <https://www.birdlife.fi/suojelu/seuranta/linnuston-tila/>

⁸ <https://yle.fi/uutiset/3-12349326>

⁹ <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/551708>

¹⁰ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:0d918e07-e610-11eb-a1a5-01aa75ed71a1.0004.02/DOC_1&format=PDF

Suojelun ja ennallistamisen toteuttaminen synergisesti muiden tahojen kanssa ekologisista perusteista ja maa- ja hiippakunnittain

Jotta kielteinen kehitys saadaan käännettyä luontoposiitiviseksi, on parannettava tiedon tasoa, seuranta- ja tehostettavia toimia metsäluonnon monimuotoisuuden suojelemiseksi ja ennallistamiseksi ja siten turvattava metsien selviytymis- ja sopeutumiskyky. Synergia muiden metsää omistavien rajanaapuritahojen kanssa on tärkeää, jotta metsäkokonaisuudet, suojeluverkostot ja -käytävät, ja esimerkiksi niihin liittyvät suot ja vesistöt pysyvät ehjinä ja elinvoimaisina eliölaajien tarvitsemalla tavalla.

Paikkatietoanalyysi ja maastokartoitukset monimuotoisuustyön lähtökohdaksi

Seurakunnat ovat hyvin erilaisia, myös metsänomistuksen suhteen, ja siksi suojelu- ja ennallistamisvelvoitteet kohdistuvat niihin eri tavoin. Myös hiippakuntien välillä on eroja.

Paikkatietoanalyysi ja maastokartoitukset monimuotoisuustyön lähtökohdina tukisivat myös hakkuumäärien määrittämistä ekologisesta ja sosiaalisesta kestävästä tasolle sekä luonnonläheisyyden ja ekosysteemipohjaisuuden jalkauttamista metsänhoitotapoihin.

Esitämme, että kirkkohallitus tilaa paikkatietoanalyysin Suomen ympäristökeskukselta toteutettavaksi vuonna 2023. Paikkatietoanalyysi pohjautuisi Zonation-priorisointityökalulla tuotettaviin metsien monimuotoisuuskarttoihin ja muihin metsien monimuotoisuutta indikoiviin laji- ja luontotyyppiaineistoihin ja toimisi välineenä ekologisesta arvokkaimpien metsäkohteiden tunnistamisessa. **Paikallistietoanalyysin lisäksi tarvitaan maastokartoitusten osalta yhteistyötä paikallisten luontojärjestöjen ja luontokartoittajien kanssa.** Tällaisia yhteistyökuvioita olisi tärkeä luoda esim. Suomen luonnonsuojeluliiton paikallisyhdistysten, säätiöiden rahoittamien metsäryhmien, muiden luontotoimijoiden ja hiippakuntien luontokartoittajien kanssa. **Paikkatietoanalyysin avulla seurakuntien virkahenkilöt ja päättäjät saavat yhtenevän pohjan, suojelutarpeen selvittämisen ohella, seurakuntien metsänhoitosuunnitelmien päivittämiseksi ja ekosysteemipohjaisuuden jalkauttamiseksi metsänhoitotapoihin.**

Valtion metsien luontoarvoja kartoittaa parhaillaan Luonnonmetsä -työryhmä Koneen säätiön rahoituksella. Metsäluonnon kartoitus- ja inventointityötä tarvitaan myös kunnissa ja seurakunnissa.

Suojelu- ja ennallistamispotentiaalin selvittäminen toisi merkittävää tietoa vanhoista metsistä, suometsistä, lehdoista, vesistöistä, heikentyneestä monimuotoisuudesta,

Metso-ohjelmaan soveltuvista kohteista, korpimaista, perinneympäristöistä jne. Tieto hiippakuntien seurakuntien suojeluprosenteista selkeyttää myös suojelupäätösten tekemistä. Paikalliset maastokartoitukset tuovat tarpeellista lisätietoa myös esimerkiksi maakunnallisista tai muista yhteistyökohteista liittyen muun muassa uhanalaisuuksiin, metsälakikohteisiin, vesien suojeluun ja vesistöjen ennallistamistarpeisiin.

Luontokartoitus seurakuntien metsissä

Konkreettinen ehdotus siitä, miten seurakuntien metsien luontokartoitus ja EU:n asettamat tavoitteet voidaan toteuttaa seurakuntien metsissä 2030 mennessä:

1. **Rahoitus.** Kirkkohallitus vastaa paikkatietoanalyysin tilaamisesta Suomen ympäristökeskuksesta sekä selvittää Luonnonmetsä -työryhmän tai muun vastaavan luontokartoitustahon kanssa monimuotoisuuden kannalta potentiaalisesti arvokkaiden sekä ennallistettaviksi sopivien metsäkokonaisuuksien maastokartoituksen rahoittamisen (esim. luonnonsuojelutyötä tukevat säätiöt, Helmi-ohjelma).
2. **Toteutus.** SYKE toteuttaa paikkatietoanalyysin ja tuottaa tulosityhteenvedon. Maastokartoitukset toteutetaan hiippakunnissa alueiden saatavilla olevien luontokartoittajien ja vapaaehtoisten avulla.
3. **Aikataulu.** SYKE:n paikkatietoanalyysiyhteenvedo valmistuu 1.10.2023 mennessä. Vuonna 2023 hiippakunnissa ja rovastikunnissa luodaan paikalliset luontoyhteistyökuviot ja maastokartoitukset tehdään 1.10.2024 mennessä. Raportti, jossa analyysi, tulosityhteenvedo ja kartoitukset, lähetetään sovelletussa laajuudessa seurakunnille 1.2.2025 ja kevätkautena 2025 hiippakunnissa järjestetään alueellisia koulutuksia ja perehdyttämistilaisuuksia, joihin voi osallistua myös etäyhteydellä. Vuosina 2025-2029 seurakuntien metsänhoitosuunnitelmat päivitetään ja uusitaan selvityksen mukaisesti. Vuoteen 2030 mennessä seurakunnat täyttävät EU:n asettamat luonnonsuojelutavoitteet.

Kirkon esimerkillä on suuri merkitys, niin nykyisille kuin tuleville sukupolville ja paikallisille toimijoille koko maassa.

KYMMENYS LUONNOLLE tuo siunausta kaikille eliölajeille.

Meidän metsämme -kansalaisliikkeen
Metsä ja kirkko -työryhmän puolesta,

Paula Lönnemo

Ulla Montin

Hanna Jyske

Eeva Houtbeckers

Lähteet

Uusi EU:n metsästrategia 2030

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:0d918e07-e610-11eb-a1a5-01aa75ed71a1.0004.02/DOC_1&format=PDF

Ilmastonmuutoksen hillinnän ja monimuotoisuuden turvaamisen välistä yhteyttä voidaan vahvistaa

[https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Ilmastonmuutoksen_hillinnan_ja_monimuoto\(63836](https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Ilmastonmuutoksen_hillinnan_ja_monimuoto(63836)

Luontopaneelin mietintö: Metsäluonnon turvaava suojelun kohdentaminen

Suomessa

<https://luontopaneeli.fi/ajankohtaista/luontopaneelin-mietinto-metsaluonnon-turvaava-suojelun-kohdentaminen/>

Luontotyyppien uhanalaisuus - Metsät

https://www.ymparisto.fi/fi-fi/luonto/luontotyyppit/luontotyyppien_uhanalaisuus/Metsat

Elinympäristöjen tilan edistäminen Suomessa ELITE-työryhmän mietintö elinympäristöjen tilan edistämisen priorisointisuunnitelmaksi ja arvio suunnitelman kokonaiskustannuksista

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10138/156982/SY_8_2015.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Linnuston tila Suomessa <https://www.birdlife.fi/suojelu/seuranta/linnuston-tila/>

Komissio: Iso osa luonnosta pitää palauttaa kohti luonnontilaa kaikissa jäsenmaissa

<https://yle.fi/uutiset/3-12349326>

Esiselvitys Euroopan Unionin ennallistamislakialoitteen vaikutuksista Suomessa

<https://jukuri.luke.fi/handle/10024/551708>

Linkkejä

Monimuotoisuudelle tärkeät metsäalueet Suomessa

<http://hdl.handle.net/10138/234359>

Puustoisten elinympäristöjen monimuotoisuusarvojen Zonation-analyysien loppuraportti Pirkanmaan uhanalaiset lajit ja luontotyyppit -julkaisu:

<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/328936>

METSO metsien monimuotoisuus <https://www.metsonpolku.fi>

METSO tukee kuntien ja seurakuntien luonnonsuojelutyötä

<https://metsonpolku.fi/kuntien-ja-seurakuntien-metso>